
Apokalyptisk visjon

HAR DU LEST?

Louis-Ferdinand Celine (1894 – 1961) debuterte som forfatter med sin mest kjente bok *Voyage au bout de la nuit* i 1932 (på norsk: Reise til nattens ende). Men hans egentlige navn er Destouches, han er lege og arbeidet i lange perioder som allmennlege i en forstad til Paris.

Selv om han er mest kjent som forfatter, anså han seg først og fremst som lege. ”Det medisinske kall er det eneste kall jeg noen gang har hatt,” sier han. Han tok doktorgraden ved universitet i Paris i 1924 på en avhandling om Semmelweis, og her viser legen seg like mye som dikter. Første del av avhandlingen er en blodig og uhyggelig skildring av terroren under den franske revolusjon!

Celine var personlig vennlig, glad i barn og arbeidet ofte uten honorar. De fleste pasientene var fattige. Men likefullt kunne Celine virke helt forrykt som en bitter outsider. Han skrev voldsomme pamfletter som i paranoid onskapsfullhet angrep alle han oppfattet som privilegerte; de rike, intellektuelle, jøder.

Hans jødehat omfattet i grunnen alle han ikke likte, paven var jødisk, likedan politikere, ja hele den engelske nasjon. Han var kollaboratør under den annen verdenskrig, beundret Hitler og fascistene.

Da Frankrike ble frigjort i 1944, måtte han rømme østover, og ble dømt til døden in absentia. Celine får så sin egen reise til nattens ende, til fots rømmer han opp gjennom et krigsherjet Europa sammen med sin kone og en katt. De ender opp i Danmark i fengsel.

Da han til sist får amnesti, reiser han tilbake til Paris i 1951. Celine var frastøtt av den moderne materialismen og var nostalgisk for det preindustrielle samfunn. Han likner i mangt og mye på Knut Hamsun.

Som alle Celines romaner er denne i jeg-form og med klare selvbiografiske trekk. Romanen er en forrykende spennende oppvisning og følger hans alter ego, Ferdinand Bardamu, som soldat i de første månedene av den første verdenskrig, som eventyrer i et tropehelvete i Afrika, som arbeider ved bilfabrikkene i Detroit, som medisinstudent og senere som praktiserende lege. Det er imidlertid uråd å gi et vanlig resymé av hendingene.

Hans virkelighet er kaotisk, nærmest surrealistisk, som apokalytiske visjoner i drømme. Persongalleriet er enormt, alt skjer. Bardamus vandring er en ferd inn i stadig tettere mørke, et oppbrudd betyr ikke begynnelsen på noe nytt, men flukt fra noe som har brutt sammen.

Hans språk er rått, folkelig og ikke-litterært. Det er muntlig og fullt av gatens skjellsord og forbannelser over stadige nederlag i en gal verden. Boken ble oversatt til norsk i 1967 og har kommet i flere opplag, senest som billigbok i 1996.

Den er en av de store bøkene i det 20. århundre, og når man har lest den, er det ikke så lett å glemme den.

Boken åpner med en hilsen fra Celine: ”I tidens historie er livet bare en rus, sannheten er døden.” Selv om Celine er konsekvent i sin pessimisme, er boken så overgiven i sin galskap, så burlesk i sin fabuleringskunst, at man stadig drives fremover for å se hvordan det går.

JørgenJørgensen

Legehuset

Hokksund

Publisert: 10. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 18. februar 2026.